

Liczba odmian zapisanych do Krajowego R wahaj się od 138 w 2010 roku do 91 w 2022 roku [2]. Najwięcej jest odmian średnio wczesnych (110-124 dni wegetacji), następnie w kolejności wczesnych (96-109 dni), bardzo wczesnych (do 95 dni), średnio późnych (125-139 dni) i późnych (powyżej 140dni). W rejestrach krajowym są również odmiany przeznaczone do przetwórstwa oraz odmiany skrobiowe.

Najwięcej krajowycn odmian jadalnych było 2012 roku, a najmniej 2019 r. – 60. Najwięcej odmian wpisanych do Krajowego rejestry są w 2010, 2012 i 2016 rokach – 8, najmniej – 2-3 w 2017, 2018 i 2022 rokach. Liczba odmian skreślonych z KR w danym roky: bez skreślenia – 2020 s 2022 rok, największe – 13 odmian skreślono w 2013 roky.

Według szacunków Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roslin – PIB w 2021 r. całkowita powierzchnia uprawy ziemniaka w gospodarstwach profesjonalistów w Polsce wynosi 230 tys. ha. Ile ziemniaka uprawia się wkraj na własne potrzeby, bez zgłoszenia do PIORIN, trudno jest oszacować. Ten segment sektora ziemnaczanego prawdopodobnie będzie w najbliższych latach znikał ze szkodą dla szerzenia idei zrównoważonego rolnictwa. Dotyczy to mniejszych gospodarstw rolnych. Do województw o największym spadku powierzchni uprawy ziemniaka należą: podkarpackie, podlaskie i małopolskie. Do województw o największym areale uprawy ziemniaka należą obecnie: wielkopolskie, łódzkie, mazowieckie, kujawsko-pomorskie i pomorskie.

Mały udział plantacji nasiennych w ogólnej powierzchni uprawy ziemniaka wyklucza możliwośćwymiany sadzeniaków przynajmniej co 4 lata, co jest podstawowym warunkem zwiększenia plonów w produkcji. Brak właściwego poziomu produkcji nasiennej powoduje że postęp hodowalny w plenności i jakości reprezentowany przez nowe odmiany jest prawie zupełnie niewykorzystany.

Uwzględnienie w technologii uprawy głównych punktów hodowli ziemniaka pozwoli zwiększyć powierzchnju zasiewów tej cennej rośliny sposzywczej.

Literatura

1. A. Gruzewska, K. Zarzecka, M. Gugąła, S. Paprocka (2016). Produkcja i znaczenie konsumpcyjne ziemniaka i rzepaku w Polsce i w wybranych krajach UE. T 16(31) n.2. s. 86–93. [http://sj.wne.sggw.pl/pdf/PRS_2016_T16\(31\)_n2_s86.pdf](http://sj.wne.sggw.pl/pdf/PRS_2016_T16(31)_n2_s86.pdf)
2. www.coboru.pl

УДК 633.522: 631.53.048: 631.526.3

ПРОДУКТИВНІСТЬ РОСЛИН КОНОПЛИ ЗА КІЛЬКІСТЮ НАСІНИН ЗАЛЕЖНО ВІД ВПЛИВУ НОРМИ ВИСІВУ ТА СОРТУ ПРИ ШИРОКОРЯДНОМУ СПОСОБІ СІВБИ

Гораш О.С., доктор с.-г. наук, професор

Сучек В.М., аспірант

e-mail: SuchekVM2021@gmail.com

Вступ. В теорії формування урожаю кількість насінин на рослині – показник, який відноситься до найголовніших. Відомо, що у зернових колосових культур показник озерненості може впливати на рівень урожайності залежно від кількості продуктивних рослин, пагонів на одиниці площі посіву в межах від 20 до 40% [1]. Щодо такої культури, як конопля технічна, питання продуктивності рослин за кількістю насінин на рослині залежно від різних факторів, зокрема, технологічних, біологічних, а також факторів вегетації, мало, що досліджено і недостатньо вивчено. Особливої уваги в плані формування насінневої продуктивності заслуговує монографія М.Д. Мигалія «Біологія формування насінневої продуктивності конопель». Автор показує, що кількість насіння з рослини залежить від багатьох факторів як внутрішніх, так і зовнішніх, зокрема, статевого типу, сорту, густоти посіву, погодних умов та ін. [2]. Створено ряд сортів коноплі, які характеризуються стабільною ознакою однодомності та відрізняються від дводомних підвищеною насінневою продуктивністю. Про здобутки і досягнення стосовно створення однодомних сортів конопель висвітлено в наукових працях вчених [3,4]. Висвітлено експериментальні дані, які засвідчують про сильний вплив контрастних варіантів густоти посіву конопель на зміну комплексу елементів структури рослин, особливо суцвіття і насінневої продуктивності. Були задіяні параметри густоти рослин 10×5, 50×5 і 100×100 см. Виявлено, що густина рослин істотно впливає на морфологічні ознаки стебла і відповідно змінює формування продуктивності рослин. Показано, що збільшення площі живлення рослин викликає значні зміни у формуванні біологічних та господарсько-цінних ознак. Зазначено, що кількість насінин з 1 рослини сорту Глухівські 18 при контролі 10×5 була в межах 185 шт., при густоті 100×100 їх було вже 6009 шт. Аналогічно збільшувалась маса насіння з 1 рослини з 2,8 г до 96 г. Показники кількості насінин і маси насіння з рослини збільшилися відповідно в 32,5 і 34,3 рази [2].

Мета досліджень полягала у встановленні залежності насінневої продуктивності рослин конопель технічних від сорту та норми висіву насіння за широкорядного способу сівби.

Методика досліджень. Дослідження виконані впродовж 2018–2020 рр. в Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» в умовах Західного Лісостепу України.

У проведенні польових досліджень використані сорти коноплі технічної Інституту луб'яних культур Національної академії аграрних наук України: ЮСО–31, Гляна та Глесія. У дослідження включено п'ять норм висіву насіння – 0,6; 0,9; 1,2; 1,5; 1,8 млн. шт./га. Ширина міжрядь – 45 см. Розміщення ділянок – систематизоване ярусне. Кількість повторень – чотириразова. Загальна площа ділянки 60 м², облікової – 50 м².

Результати досліджень. Отримані нами результати досліджень доводять, що важливим фактором впливу на формування продуктивності рослин коноплі

технічної за кількістю насінин є сорт і норма висіву насіння при широкорядному способі сівби. Результати досліджень в середньому за період 2018-2020 років узагальнюють закономірність при якій рослини коноплі за ширини міжрядь 45 см при збільшенні норм висіву насіння в межах варіантів 0,6; 0,9; 1,2; 1,5; 1,8 млн. шт./га у сортів ЮСО-31, Гляна, та Глесія зменшують продуктивність за показником кількості насінин на одній рослині. Це стверджує ефективність в управлінні цим технологічним фактором параметрами індивідуальної продуктивності рослин.

Встановлено вплив норми висіву насіння за їх збільшення на зниження продуктивності однієї рослини коноплі технічної за кількістю насінин. В середньому по досліді у відповідності до норм висіву насіння 0,6; 0,9; 1,2; 1,5; 1,8 млн. шт./га продуктивність рослини становила 162,9; 110,2; 85,2; 70,8; 61,4 шт. насінин. Збільшення норми висіву насіння до 0,9 млн. шт./га порівняно до норми 0,6 млн. шт./га спричиняє до зменшення індивідуальної продуктивності рослин на 32,4%, а збільшення норми до 1,2 млн. шт./га порівняно норми висіву насіння 0,9 млн. шт./га – на 22,7%. За норми висіву насіння 1,5 млн. шт./га насіннева продуктивність рослини коноплі порівняно аналогічного показника попередньої норми зменшилась на 16,9% і за норми висіву 1,8 млн. шт./га кількість насінин на одній рослині стала меншою порівняно даних норми 1,5 млн. шт./га – на 13,3%. Отримані результати засвідчують про ефективність застосування норм висіву насіння як фактора управління насінневою продуктивністю рослин коноплі технічної.

Оцінка продуктивності рослин коноплі залежно сорту показує, що в середньому по досліді максимальна кількість насінин на одній рослині була у сорту Глесія – 114,4 шт. Суттєво меншу продуктивність рослин забезпечив сорт Гляна – 105,7 шт. І найменшою насінневою продуктивністю характеризувався сорт ЮСО-31, в середньому по досліді значення показника становило 74,1 шт. насінини на одній рослині.

Література

1. Гораш О. С., Климишена Р. І. Ячмінь: управління пивоварною якістю: монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2020. 260 с.
2. Мигаль М.Д. Біологія формування насінневої продуктивності конопель: монографія. Суми: видавничий будинок «Еллада», 2015. 233 с.
3. Мигаль М.Д. Експериментальна зміна статі конопель. Суми: Козацький вал, 2004. 246 с.
4. Вировець В.Г., Лайко І.М., Орлов М.М. та ін. Селекція. Коноплі. Суми: ВБ «Еллада», 2011. С. 78-132.